

Produblјivanje recesije*

Nastavak recesije i u prvom tromjesečju 2012. godine

Bruto domaći proizvod je u prvom tromjesečju ove godine bio za 1,3 posto manji u odnosu na isto razdoblje 2011. godine. Negativna gospodarska kretanja u prvom tromjesečju bila su potaknuta padom gotovo svih sastavnica agregatne potražnje. Pozitivan je doprinos došao samo od rasta neto izvoza. Nastavak smanjivanja ukupne gospodarske aktivnosti potvrđuju i desezonirani podaci. Nakon što se u trećem tromjesečju 2011. godine bruto domaći proizvod povećao za 0,7 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, u četvrtom se tromjesečju smanjio za 1,1 posto, da bi se u prvom tromjesečju ove godine smanjio za 1,2 posto.

Osobna je potrošnja u prvom tromjesečju ove godine bila za 0,3 posto manja u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Na izostanak oporavka ove sastavnice agregatne potražnje ukazuju i desezonirani podaci. Nakon povećanja osobne potrošnje u trećem tromjesečju prošle godine, u naredna je dva tromjesečja uslijedilo njeno ponovno smanjenje. Osobna se potrošnja u trećem tromjesečju 2011. godine povećala za 0,7 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, da bi se u četvrtom tromjesečju smanjila za 0,8 posto, a u prvom tromjesečju ove godine za dodatnih 0,5 posto. Takva su kretanja osobne potrošnje ponajprije uvjetovana nastavkom negativnih trendova na tržištu rada, rastom opće stope poreza na dodanu vrijednost i daljnjim slabljenjem potrošačkog optimizma stanovništva. Povećanje cijena

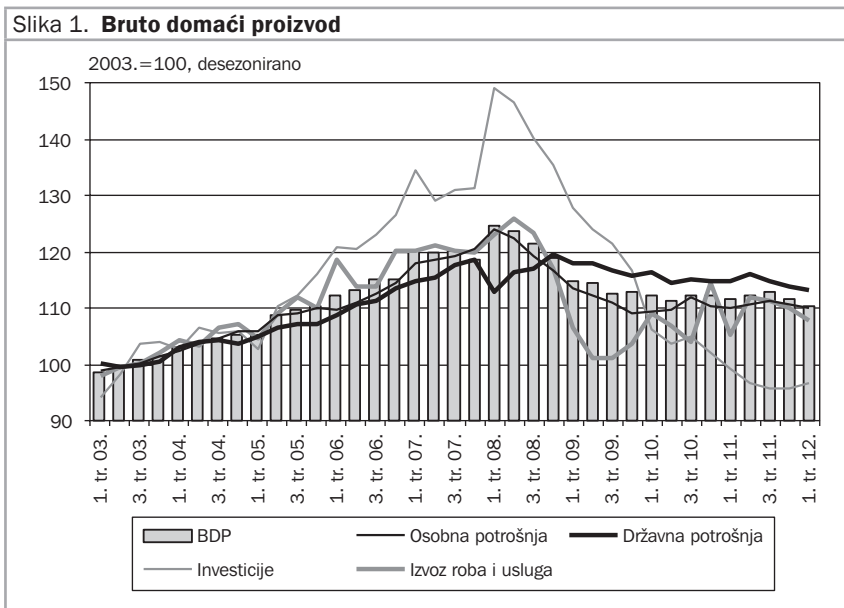
* Prilog su pripremili Tanja Broz, Goran Buturac, Ivana Rašić Bakarić, Sunčana Slijepčević (Ekonomski institut, Zagreb), Dinko Pavuna i Dragica Smilaj (Ministarstvo financija Republike Hrvatske).

električne energije i plina iz svibnja ove godine moglo bi imati dodatne negativne učinke na kretanje osobne potrošnje u narednom razdoblju.

Državna je potrošnja u prvom tromjesečju 2012. godine zabilježila međugodišnji pad od 1,5 posto. Ipak, sezonalni podaci ukazuju na usporavanje negativnog trenda. Naime, državna se potrošnja u trećem tromjesečju 2011. godine smanjila za 1,1 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, a u četvrtom tromjesečju za 0,7 posto, da bi se u prvom tromjesečju ove godine smanjila za 0,6 posto.

Investicijska je aktivnost s međugodišnjim padom od 2,8 posto u prvom tromjesečju 2012. godine dala najznačajniji negativan doprinos ukupnim gospodarskim kretanjima. Analiza sezonalnih podataka ipak ukazuje na blagi oporavak aktivnosti. Nakon smanjenja investicija u trećem tromjesečju 2011. godine, u naredna je dva tromjesečja došlo do blagog rasta. Investicijska je aktivnost u trećem tromjesečju 2011. godine bila manja za 1,1 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, da bi se u četvrtom povećala za 0,1 posto, a u prvom tromjesečju 2012. godine za 0,9 posto. Dugotrajniji je oporavak investicija u fiksni kapital teško ostvariv bez intenziviranja dinamike javnih investicija te priljeva inozemnih izravnih ulaganja.

Realni se izvoz roba i usluga u prvom tromjesečju 2012. godine povećao za 2,4 posto na međugodišnjoj razini, a uvoz za 1,1 posto. Veći rast izvoza od uvoza rezultirao je smanjenjem deficita u vanjskotrgovinskoj razmjeni. Analiza sezonalnih podataka ukazuje na postupno smanjivanje izvoza. Realni se izvoz roba i usluga u trećem tromjesečju 2011. godine smanjio za 0,7 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, u četvrtom za 1,0 posto, dok se u prvom tromjesečju ove godine smanjio za 2,0 posto. Istovremeno, uvoz roba i usluga se u trećem tromjesečju 2011. godine povećao za 0,9 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, da bi se u četvrtom tromjesečju smanjio za 2,7 posto, a u prvom tromjesečju ove godine opet povećao za 4,3 posto. Za očekivati je da će kretanja vanjskotrgovinske razmjene u narednom razdoblju uvelike ovisiti o dinamici gospodarske aktivnosti u međunarodnom okruženju, posebice u eurozoni.

Napomena: Desezonirano metodom X11ARIMA (Statistics Canada).
 Izvor za originalne podatke: Državni zavod za statistiku.

Pad industrijske proizvodnje u prvih pet mjeseci

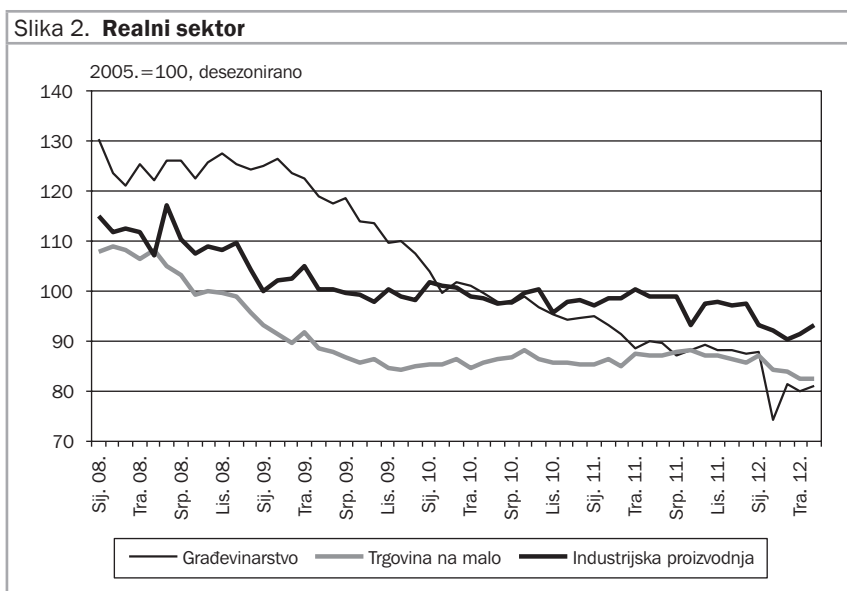
Iako se industrijska aktivnost u travnju i svibnju blago povećala, analiza kretanja u prvih pet mjeseci na međugodišnjoj razini ukazuje na izostanak oporavka industrijskog sektora. Dapače, ukupna je proizvodnja u prvih pet mjeseci ove godine bila manja za 5,9 posto u odnosu na isto razdoblje 2011. Uz relativno slabu domaću potražnju, industrijska je proizvodnja izložena posljedicama usporavanja oporavka gospodarstva EU-a i slabljenja inozemne potražnje. Ukupna su kretanja u prvih pet mjeseci ove godine najvećim dijelom bila uvjetovana trendovima u prerađivačkom sektoru. U tom je razdoblju došlo do smanjenja proizvodnje prerađivačke industrije za 5,5 posto na međugodišnjoj razini. Istovremeno se razina aktivnosti rudarstva i vađenja smanjila za 13,0 posto, a opskrbe električnom energijom, plinom i vodom za 5,9 posto. Analiza kretanja glavnih grupa industrijskih proizvoda pokazuje da su posljedicama krize i dalje najviše izložena trajna potrošna dobra kod kojih je u svibnju zabilježen pad proizvodnje i na mjesečnoj i na

međugodišnjoj razini. Iako za ostale grupe proizvoda desezonirani podaci ukazuju na blago povećanje aktivnosti u svibnju, usporedba podataka na međugodišnjoj razini potvrđuje pad proizvodnje u prvih pet mjeseci u svim grupama proizvoda. Budući da se u kratkom roku ne nazire značajniji oporavak domaće i inozemne potražnje, teško je očekivati snažniji zaokret i rast industrijske proizvodnje.

Očekivanja u trgovini na malo pod utjecajem turističke sezone

Realni se promet u trgovini na malo u prvih pet mjeseci ove godine smanjio za 2,2 posto na međugodišnjoj razini. Završetkom prošlogodišnje turističke sezone uslijedio je postupni pad maloprodaje. Kratkotrajni predah od negativnih kretanja donio je početak godine, nakon čega je u razdoblju siječanj-svibanj 2012. došlo do ponovnog smanjivanja aktivnosti. Desezonirani podaci pokazuju da je realni promet u svibnju ove godine bio manji za 5,4 posto u odnosu na siječanj. Promatrajući kretanja na međugodišnjoj razini po djelatnostima, može se ustvrditi da je najveći doprinos negativnim kretanjima u prvih pet mjeseci dalo smanjenje prodaje trajnih potrošnih dobara. Pri tome najviše prednjači pad prometa kod motornih vozila, tekstila, odjevnih predmeta, obuće i kožnih proizvoda. Ukupna se kretanja u trgovini na malo značajnim dijelom mogu objasniti slabom domaćom potražnjom koja je, prije svega, uvjetovana nepovoljnim kretanjima na tržištu rada i pesimističnim očekivanjima stanovništva. Povećanje životnih troškova nastalo uslijed povećanja PDV-a u ožujku te rasta cijena električne energije i plina u svibnju dodatno je pridonijelo slabljenju domaće potražnje. Najave Vlade o nužnosti ukidanja božićnica i regresa zbog ograničenog kapaciteta državnog proračuna te o otpuštanju dijela radnika u javnim poduzećima, barem u kratkom roku, ne idu u prilog oporavku domaće potražnje i razvitku potrošačkog optimizma. Kretanja u maloprodaji u narednim ljetnim mjesecima uvelike će ovisiti i o uspješnosti ovogodišnje turističke sezone.

pri čemu je broj neprodanih novoizgrađenih stanova relativno visok. Osim što je građevinarstvo snažno pogođeno recesijom, mjereno padom obujma građevinskih radova i zaposlenosti, još uvijek se ne naziru znakovi oporavka. Tome u prilog ide i podatak o ukupnom broju izdanih odobrenja za građenje, koji se u razdoblju siječanj-svibanj 2012. smanjio za 12,2 posto u usporedbi s istim razdobljem 2011. Ipak, nešto optimističnija očekivanja donose napori Vlade u pokretanju i realizaciji projekata kojima bi se oživjela investicijska aktivnost u građevinskom sektoru. Zasigurno su najvažniji među njima projekti poticane stanogradnje, projekti energetske učinkovitosti, kao i projekt spajanja dubrovačkog zaleđa s ostatkom Hrvatske.

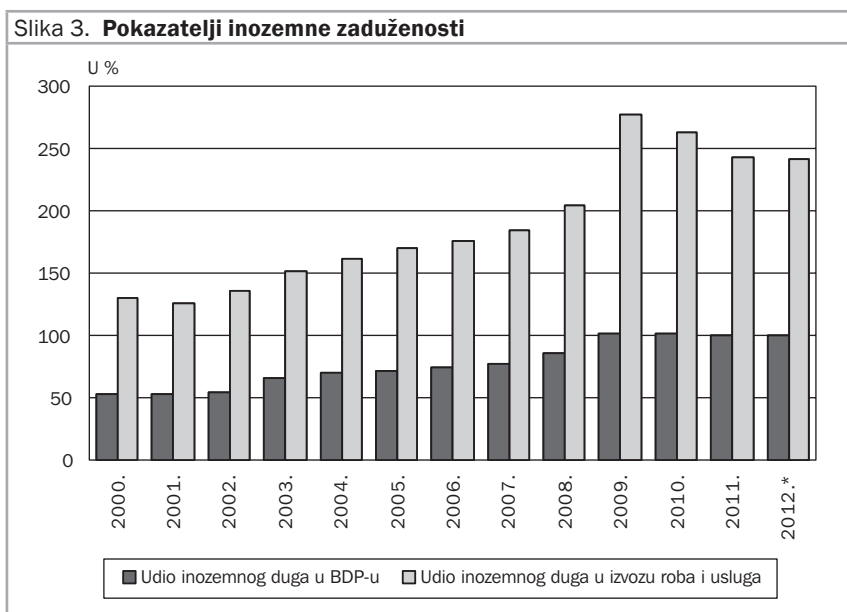

Napomena: Desezonirano metodom X11ARIMA (Statistics Canada).
 Izvor za originalne podatke: Državni zavod za statistiku.

Pogoršanje robne razmjene Hrvatske s inozemstvom

Kretanja robne razmjene Hrvatske s inozemstvom u prvih su pet mjeseci 2012. godine bila znatno nepovoljnija nego u istom razdoblju prethodne godine. Pri tome je zabilježeno međugodišnje smanjenje izvoza roba uz istovremeno povećanje uvoza. Kunska vrijednost izvezeno robe se u

Smanjenju su inozemnog zaduženja najviše pridonijeli ostali domaći sektori (uključujući izravna ulaganja) čiji se dug prema inozemstvu na kraju prvog tromjesečja smanjio za 7,5 posto na međugodišnjoj razini. Istovremeno se inozemni dug države povećao za 1,5 posto, a banaka za 4,5 posto. Daljnji rast zaduženja države može se očekivati i u drugom tromjesečju kao rezultat izdanih obveznica u travnju u vrijednosti od 1,5 milijardi dolara. Prema procjenama Hrvatske narodne banke udio inozemnog duga u bruto domaćem proizvodu povećat će se s 99,6 posto u 2011. godini na 100,4 posto u 2012. i 100,8 posto u 2013. godini.

Napomena: * Procjena pokazatelja inozemne zaduženosti za 2012. godinu.
 Izvor za originalne podatke: Hrvatska narodna banka.

Povećanje nezaposlenosti...

Negativna su se kretanja na tržištu rada nastavila i u prvih pet mjeseci ove godine. Podaci na međugodišnjoj razini ukazuju na nastavak smanjenja zaposlenosti. Prosječan se broj zaposlenih u razdoblju siječanj-svibanj 2012. godine smanjio za 2,0 posto u odnosu na isto razdoblje 2011. godine. Pri tome je najveće smanjenje zaposlenosti zabilježeno u sektoru osiguranih

međugodišnje stope pada, dok je gotov novac izvan banaka od početka godine imao stabilne pozitivne međugodišnje stope rasta koje su prosječno iznosile 7,1 posto. Do pada depozitnog novca došlo je zbog pada depozita trgovačkih društava, lokalne države i ostalih bankarskih institucija. Stanovništvo ostvaruje pozitivne međugodišnje stope rasta depozitnog novca. Usporavanje međugodišnje stope rasta ukupnih likvidnih sredstava (M4) bilo je prisutno do veljače, kada je ona iznosila svega 2,0 posto, a u svibnju je uslijedilo povećanje na 3,9 posto. Ipak, prosječna međugodišnja stopa rasta ukupnih likvidnih sredstava u prvih pet mjeseci 2012. iznosi tek 2,9 posto, dok je u 2011. godini iznosila 3,7 posto, što ukazuje na recesijska obilježja gospodarstva.

... i zastoj u kreditiranju trgovačkih društava

Međugodišnja se stopa rasta plasmana smanjuje u 2012. godini. Početkom 2012. godine ona je iznosila 5,8 posto, dok se u svibnju spustila na samo 0,4 posto. Pri tome je međugodišnja stopa rasta kredita trgovačkim društvima pala s 9,1 posto početkom godine na 0,7 posto, a stopa rasta kredita stanovništvu s 2,4 na 0,3 posto. Kako bi se potaknuo rast kredita trgovačkim društvima, koji bi trebao pomoći gospodarskom oporavku, HNB je u suradnji s bankama i HBOR-om u drugom tromjesečju 2012. godine donio skup mjera koje uključuju smanjenje stope obvezne pričuve s 15 na 13,5 posto i modifikaciju osnovice za obračun obvezne pričuve pri čemu se iz nje isključuju sredstva primljena od pet multilateralnih razvojnih banaka, a u obračun minimalno potrebnih deviznih potraživanja banaka uključuje se i 50 posto iznosa kredita odobrenih trgovačkim društvima u okviru HBOR-ovog Programa razvoja gospodarstva.

Okvir 1. Međunarodno okruženje

Oporavak gospodarstva EU-27 ostvaren u prva tri tromjesečja protekle godine zaustavljen je u četvrtom tromjesečju kada je došlo do smanjenja bruto domaćeg proizvoda za 0,3 posto u odnosu na prethodno tromjesečje. Kretanja su se u prvom tromjesečju ove godine ponovo stabilizirala, pri čemu je bruto domaći proizvod ostao nepromijenjen u odnosu na zadnje tromjesečje 2011. godine.

Slabija se gospodarska kretanja značajnim dijelom mogu objasniti usporavanjem investicijske aktivnosti. Tako su investicije u prvom tromjesečju 2012. bile manje za 0,9 posto u odnosu na prethodno tromjesečje što je najvećim dijelom uvjetovano smanjenjem aktivnosti u građevinarstvu. Obujam se građevinskih radova u EU-27 u prvom tromjesečju smanjio za 4,9 posto u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Posljednji podaci Eurostata ukazuju da su se negativna kretanja u građevinskom sektoru nastavila i u travnju. Pri tome je razina aktivnosti u travnju bila manja za 5,1 posto u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

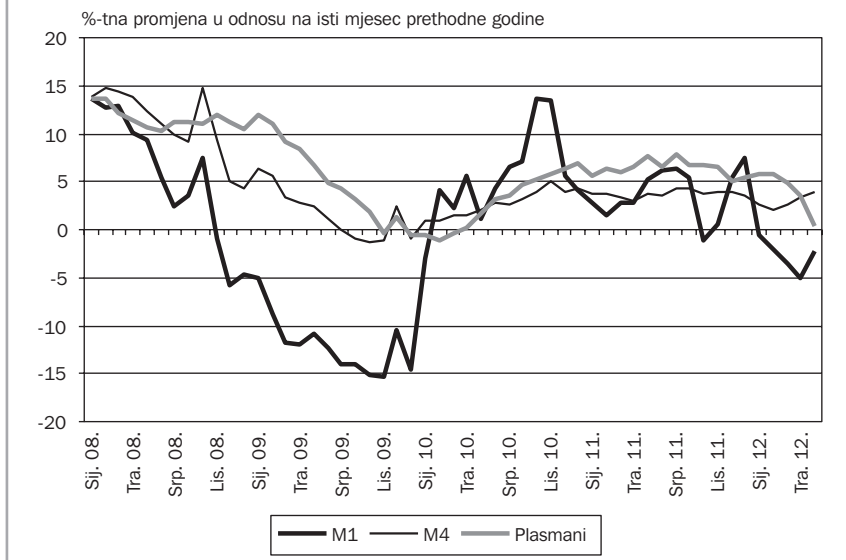
Rastuća nezaposlenost u EU-27 i dalje je velika prepreka jačanju optimizma potrošača i povećanju osobne potrošnje. Osobna je potrošnja u prvom tromjesečju 2012. godine ostala na istoj razini kao u prethodnom tromjesečju. Istovremeno su međunarodna razmjena i državna potrošnja dali pozitivan doprinos ukupnim gospodarskim kretanjima. Pri tome se državna potrošnja povećala za 0,3 posto, a izvoz za 0,6 posto.

Međunarodni monetarni fond procjenjuje da će bruto domaći proizvod Europske unije ostati na razini ostvarenoj u 2011. godini. Na slabija gospodarska kretanja EU-27 utjecat će pad bruto domaćeg proizvoda u Italiji i Španjolskoj, ali i slabiji gospodarski rast u odnosu na 2011. godinu u nekim drugim razvijenim državama Unije, kao na primjer u Njemačkoj. Stručnjaci Svjetske banke i Međunarodnog monetarnog fonda očekuju da će se u 2012. godini bruto domaći proizvod eurozone smanjiti za 0,3 posto.

Gospodarska su kretanja u SAD-u povoljnija nego u EU-27. Nakon rasta bruto domaćeg proizvoda od 3,1 posto u 2011. godini, u prvom je tromjesečju 2012. godine bruto domaći proizvod SAD-a porastao za daljnjih 0,5 posto u odnosu na prethodno tromjesečje. Pozitivan doprinos ukupnim gospodarskim kretanjima dale su sve komponente bruto domaćeg proizvoda, osim državne potrošnje. Ona se u prvom tromjesečju 2012. smanjila za 0,6 posto u odnosu na prethodno tromjesečje. Istovremeno se osobna potrošnja povećala za 0,7 posto, investicije za 0,4 posto i izvoz za 1,8 posto. Stručnjaci Svjetske banke očekuju da će gospodarstvo SAD-a ostvariti rast od 2,6 posto u 2012. godini, dok Međunarodni monetarni fond predviđa rast od 2,1 posto.

Izvori: Eurostat, Europska središnja banka, Monthly Bulletin, srpanj 2012., Međunarodni monetarni fond, World Economic Outlook, travanj 2012., Svjetska banka, Global Economic Prospects, lipanj 2012.

Slika 4. **Međugodišnje stope rasta novčane mase (M1), ukupnih likvidnih sredstava (M4) i plasmana**

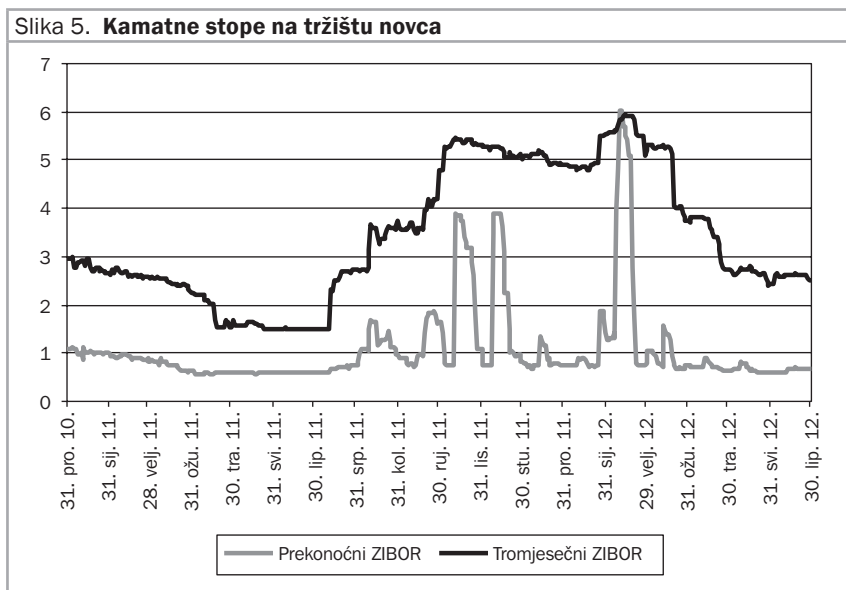

Izvor: Hrvatska narodna banka.

Visoka likvidnost i niske kamatne stope na novčanom tržištu

Drugo su tromjesečje obilježile visoka likvidnost i vrlo niske kamatne stope na novčanom tržištu. Prekonoćni ZIBOR cijelo je tromjesečje bio vrlo stabilan te se zadržavao na razini ispod 1 posto, a u prosjeku je iznosio 0,68 posto. Tromjesečni ZIBOR, koji od sredine veljače ove godine ima trend pada, većinu je tromjesečja proveo na razini ispod 3 posto. Pritom treba uzeti u obzir da je u svibnju oslobođena dodatna likvidnost nakon smanjenja stope obvezne pričuve i modifikacije osnovice za njezin obračun, a dodatni rast likvidnosti očekuje se i nakon spomenutog drugačijeg obračunskog tretmana HBOR-ovih kredita, o čemu je odluka donesena u lipnju. Već visoku likvidnost na novčanom tržištu povećalo je i dospijeće 500 milijuna eura vrijedne državne obveznice uz valutnu klauzulu. Nedostatak poželjnijih ulaganja i visoka likvidnost novčanog tržišta i dalje usmjeravaju investitore prema trezorskim zapisima Ministarstva financija. Stoga su prinosi, unatoč visokim potrebama države za refinanciranjem postojećih obveza, u drugom

tromjesečju smanjeni za više od 1 posto. Početkom srpnja ukupno stanje trezorskih zapisa (kunskih, uz valutnu klauzulu i eurskih) iznosilo je 27,2 milijarde kuna, što je 28,8 posto više nego početkom godine.

Izvor: Thomson Reuters Croatia.

Aprecijacija tečaja nakon devizne intervencije HNB-a

Iako tečaj kune prema euru u drugom tromjesečju 2012. godine nije dosegnuo razine iz prvog tromjesečja, ipak je dobar dio drugog tromjesečja bio obilježen deprecijacijskim pritiscima. Od kraja ožujka do pred kraj svibnja tečaj je oslabio za 0,87 posto, da bi s približavanjem turističke sezone tečaj promijenio trend te do kraja lipnja ojačao za 0,82 posto. Slabljenju tečaja u prvom dijelu drugog tromjesečja pogodovalo je pogoršanje vanjskotrgovinske razmjene te dospjeće državne obveznice uz valutnu klauzulu u iznosu od 500 milijuna eura, dok je na stabilizaciju tečaja krajem travnja utjecalo izdavanje euroobveznice u iznosu od 1,5 milijardi dolara. Do promjene trenda ipak je došlo tek nakon devizne intervencije HNB-a krajem svibnja, kojom je bankama prodano 266,4 milijuna eura, odnosno s tržišta su povučene 2 milijarde kuna.

Promet dionicama u padu

Nakon što je prvo tromjesečje 2012. u odnosu na kraj 2011. bilo obilježeno porastom prometa i burzovnog indeksa CROBEX, drugo je tromjesečje poništilo sve dobitke. CROBEX je na kraju lipnja bio za 7,6 posto niži nego krajem ožujka te 2,7 posto niži u odnosu na kraj 2011. godine. Promet dionicama od ožujka kontinuirano pada te je u lipnju pao na 158,7 milijuna kuna, što je zadnji put zabilježeno u 2004. godini. Od siječnja 2010. na Zagrebačkoj burzi postoje specijalisti (održavatelji tržišta, *market makers*), čiji je zadatak povećati likvidnost pojedinih dionica. U veljači 2012. potpisan je treći ugovor o obavljanju poslova specijalista, tako da sada specijalisti podupiru likvidnost Atlantic Grupe, Uljanik Plovidbe te AD Plastika.

Zamjetno ubrzanje inflacije...

Od ožujka je prisutno zamjetno ubrzanje inflacije uslijed povećanja opće stope poreza na dodanu vrijednost s 23 na 25 posto, značajnog rasta administrativno reguliranih cijena energenata te povećanja cijena hrane. Tako je međugodišnja stopa inflacije potrošačkih cijena u lipnju iznosila 3,8 posto, nakon 2,6 i 3,9 posto zabilježenih u travnju i svibnju. Tome su doprinijeli mjesečni porasti cijena od 1,5 posto u ožujku, 0,8 posto u travnju i 1,7 posto u svibnju. U lipnju su potrošačke cijene smanjene 0,6 posto, pri čemu su cijene dobara smanjene 0,9 posto, a cijene usluga povećane 0,6 posto.

... pod utjecajem rasta cijena električne energije, plina i hrane

Najveći doprinos lipanjskom padu potrošačkih cijena na mjesečnoj razini došao je od smanjenja cijena goriva i maziva za osobna vozila za 3,9 posto, u skladu s trendovima cijena nafte i naftnih derivata na svjetskom tržištu te od sezonskog smanjenja cijena, ponajprije odjeće i obuće za 3,9 posto te prehrane za 0,6 posto, posebice povrća za 9,2 posto. Najznačajnije djelovanje

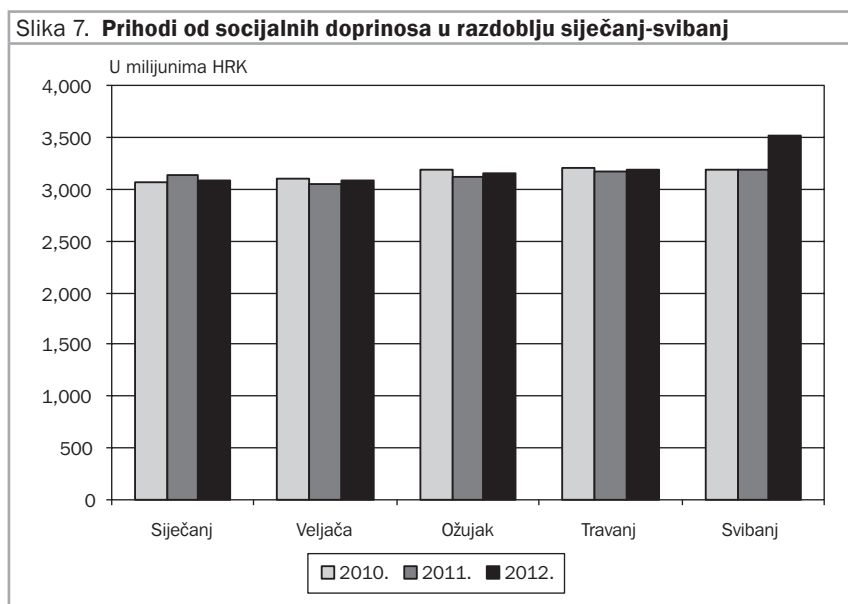
u suprotnom smjeru imao je rast cijena voća za 4,2 posto, rast cijena duhana za 1,5 posto te rast cijena paket-aranžmana za 10,2 posto kao posljedica otvaranja turističke sezone. U odnosu na lipanj prošle godine, ukupan je rast bio pod velikim utjecajem rasta cijena električne energije, koje su povećane za 25,0 posto. Međugodišnji rast cijene prehrane iznosio je 3,4 posto, pri čemu se posebno ističe rast cijena mesa od 5,9 posto te cijena mlijeka, sira i jaja od 2,9 posto. Također, kao rezultat administrativne odluke o povećanju cijena prirodnog plina, prosječna je cijena plina za kućanstva u lipnju ove godine bila 28,7 posto veća nego u lipnju prošle godine. U isto su vrijeme cijene duhanskih proizvoda u prosjeku porasle 5,9 posto, cijene opskrbe vodom i različitih komunalnih usluga 4,8 posto, a cijena goriva i maziva za osobna vozila 2,1 posto. S druge strane, najveći utjecaj na ublažavanje međugodišnje stope inflacije u lipnju imalo je smanjenje cijena odjeće i obuće od 4,3 posto, smanjenje cijena telefonske i telefaksne opreme od 5,3 posto te smanjenje cijena ulja i masti od 4,8 posto, primarno pod utjecajem smanjenja stope PDV-a na ove proizvode s 23 na 10 posto.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Rast proizvođačkih cijena industrije za 7 posto

Međugodišnji je rast proizvođačkih cijena industrije na domaćem tržištu u lipnju 2012. iznosio 7,0 posto, nakon 6,2 i 7,2 posto zabilježenih u travnju i svibnju. U drugom tromjesečju 2012. godine proizvođačke su cijene porasle u prosjeku 6,8 posto na međugodišnjoj razini. Iako su u odnosu na svibanj cijene u lipnju smanjene 0,4 posto, međugodišnji rast cijena ostao je visok prvenstveno pod utjecajem međugodišnjeg povećanja cijene energije od 19,9 posto te cijena netrajnih proizvoda za široku potrošnju za 3,1 posto.

Izvor: Ministarstvo financija RH.

Prihodi proračuna povećani 4,4 posto...

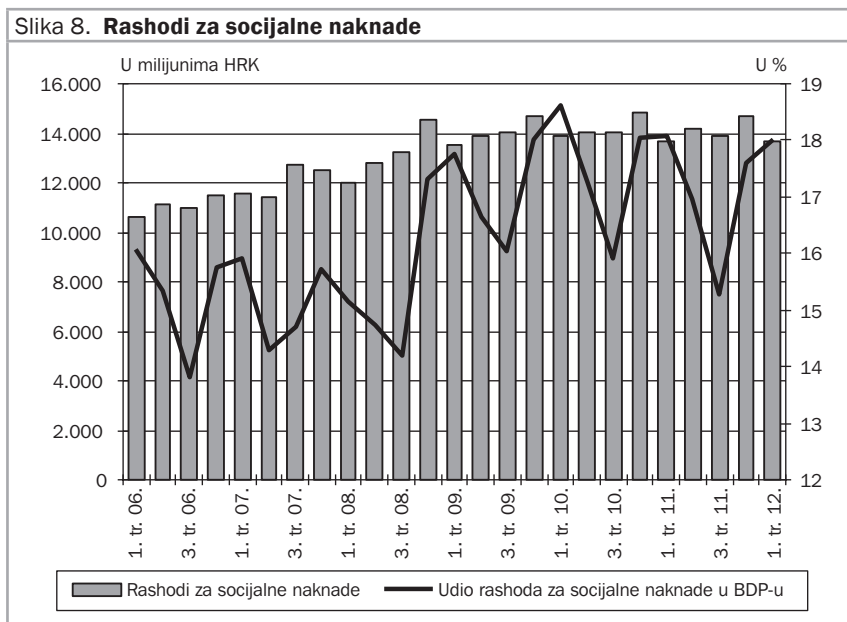
Smanjenje gospodarske aktivnosti utjecalo je i na ostvarenje prihoda proračuna konsolidirane središnje države od siječnja do svibnja. Međutim, zahvaljujući mjerama i izmjenama pojedinih zakona, koje su donijete usporedno s proračunom za 2012. godinu, ukupni prihodi proračuna bilježe rast od 4,4 posto u odnosu na prvih pet mjeseci 2011. godine, a rast

prva četiri mjeseca 2011. godine. Naime, trošarine se u proračun uplaćuju prema isporukama u mjesecu koji prethodi mjesecu uplate pa su stoga za prikupljene prihode u određenom mjesecu relevantne količinske isporuke u mjesecima koji su mu prethodili. Prihod od trošarina na duhan drugi je po važnosti u trošarinskim prihodima i tijekom prvih pet mjeseci 2012. godine porastao je za 11,6 posto čime nastavlja trend rasta iz prethodne godine. Ovako visok rast dijelom je rezultat i manje baze s početka 2011. godine kada je uplata u proračun po ovoj osnovi smanjena zbog smanjenih isporuka ovog trošarinskog proizvoda. Naime, zbog povećanja trošarina na duhan u listopadu 2010. nagomilane su zalihe cigareta kod trgovaca, pa su stoga u prvim mjesecima 2011. godine smanjene nabava cigareta i uplata trošarina u proračun.

Rashodi proračuna smanjeni za 0,5 posto

Ukupni su rashodi konsolidirane središnje države od siječnja do svibnja 2012. godine bili za 0,5 posto manji nego godinu ranije. Rashodi za socijalne naknade, kao najveća kategorija rashoda odgovorna za gotovo polovicu ukupnih rashoda, zabilježili su međugodišnje povećanje od 0,9 posto. U rashode za socijalne naknade ubrajaju se mirovine, izdaci za zdravstvo, dječji doplati, porodiljne naknade te naknade nezaposlenima. Rashodi za zaposlene, drugi po veličini rashodi, zabilježili su međugodišnje povećanje od 1,7 posto. Sve veći udio u ukupnim rashodima imaju otplate kamata, a one su u prvih pet mjeseci zabilježile međugodišnji rast od 8,7 posto. Pri tome su značajno povećani rashodi za otplatu inozemnih kamata, za 15,6 posto, dok su rashodi za otplatu domaćih kamata smanjeni za 0,3 posto. Rashodi za korištenje dobara i usluga smanjeni su za 4,3 posto, a odnose se ponajprije na usluge telefona, pošte i prijevoza, usluge energije te usluge tekućeg i investicijskog održavanja. Međutim, jedan se dio rashoda za korištenje dobara i usluga, s pozicije intelektualnih usluga, odnosi na sredstva izdvojena za korištenje fondova EU-a, jer povlačenjem sredstava fondova EU-a nastaje i obveza isplaćivanja domaće komponente za pojedine projekte i to upravo s pozicije rashoda za korištenje dobara i usluga. Rashodi za subvencije u prvih pet mjeseci 2012. godine smanjeni su za čak 20,7

postu u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Najveći dio rashoda za subvencije i dalje se odnosi na Hrvatske željeznice, poljoprivredu te obrt, malo i srednje poduzetništvo.

Izvor: Ministarstvo financija RH.

Deficit proračuna od 4,9 milijardi kuna u prvih pet mjeseci

Manjak prihoda u odnosu na rashode konsolidirane središnje države u prvih pet mjeseci ove godine iznosio je 4,3 milijarde kuna. Ako se tome dodaju i neto izdaci od 601 milijun kuna za nabavu nefinancijske imovine, proizlazi da je deficit središnje države iznosio 4,9 milijardi kuna, što je 2,4 milijarde kuna manje nego u istom razdoblju prošle godine. Na strani financiranja, u promatranom je razdoblju došlo do neto povećanja financijske imovine države za 5,8 milijardi kuna, ali su zato u isto vrijeme ukupne neto obveze države povećane za 10,7 milijardi kuna. U pogledu obveza, podaci pokazuju preusmjeravanje na inozemno tržište. Tako su neto domaće obveze povećane za 2,3 milijarde kuna, a neto inozemne obveze za 8,4 milijarde kuna.

Domaće obveze prvenstveno su generirane novim zaduživanjem po osnovi domaćih obveznica, pri čemu je izdavanjem domaćih obveznica prikupljeno 6,4 milijarde kuna, ali je otplaćeno i 3,9 milijardi kuna dospjelih obveznica. Istovremeno, država se uzimanjem novih domaćih zajmova zadužila za 798 milijuna kuna, a otplaćena je milijarda kuna dospjelih zajmova. Na inozemnim su tržištima izdane nove obveznice u iznosu od 8,5 milijardi kuna, a uzeti su i zajmovi u iznosi od 238 milijuna kuna, dok je otplata starih zajmova iznosila 392 milijuna kuna.

Tablica 1. Glavni ekonomski pokazatelji				
	2010.	2011.	2012.	
REALNA GOSPODARSKA AKTIVNOST				
Bruto domaći proizvod, realni (%-tna promjena)	-1,4	0,0	-1,3	siječanj-ožujak
Industrijska proizvodnja, fizički obujam (%-tna promjena)	-1,4	-1,2	-5,9	siječanj-svibanj
Trgovina na malo, realni promet (%-tna promjena)	-1,8	1,0	-2,2	siječanj-svibanj
Građevinarstvo, fizički obujam (%-tna promjena)	-15,9	-9,1	-10,7	siječanj-svibanj
Turizam, noćenja (%-tna promjena)	2,6	7,0	13,7	siječanj-svibanj
ZAPOSLENOST, PLAĆE I CIJENE				
Stopa registrirane nezaposlenosti	17,4	17,9	18,0	svibanj
Neto plaća (%-tna promjena)	0,6	1,8	0,1	travanj
Potrošačke cijene (%-tna promjena)	1,1	2,3	3,9	svibanj
VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA				
Izvoz roba, EUR (%-tna promjena)	18,2	7,7	-3,5	siječanj-svibanj
Izvoz roba i usluga, EUR (%-tna promjena)	8,6	5,9	1,2	siječanj-ožujak
Uvoz roba, EUR (%-tna promjena)	-0,6	7,5	-0,3	siječanj-svibanj
Uvoz roba i usluga, EUR (%-tna promjena)	-0,7	5,9	2,4	siječanj-ožujak
PRORAČUN, KAMATNE STOPE I TEČAJ				
Neto pozajmljivanje/zaduživanje (opća država, mlrd. kuna)	-14,62	-14,96	-4,05	siječanj-ožujak
Kamatna stopa na kratkoročne kunske kredite bez valutne klauzule (kraj razdoblja, u % na godišnjoj razini)	10,05	9,49	9,60	svibanj
ZIBOR (prekonoćni krediti, u % na god. razini, kraj razdoblja)	1,07	0,76	0,68	lipanj
Tečaj EUR (kraj razdoblja)	7,39	7,53	7,51	lipanj
Tečaj USD (kraj razdoblja)	5,57	5,82	5,97	lipanj

*Napomena: Postotne promjene izražene su u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.
Izvori: Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka, Ministarstvo financija RH i www.reuters.hr.*